

$$a_1 = \frac{a \cdot F}{a - F}$$

Практично увећање се налази поређењем увећаног и неувећаног лика, гледајући кроз и поред дурбина.

Увећање је 10, 20, 25, 30, 45 па и 60 пута.

3) При свакој визури мора да се испита и поништи кончанична паралакса.

Кончаница треба да је центрисана, т.ј. да пресек коначица лежи тачно у механичкој осовини дурбина.

а) Кад се лик креће са оком кончаница је пред ликовом равни, мора за дужину Q да се приближи кончаница објекту, окуларна се цев завршњем увлачи: *не ватај за окуларну цев!* (Осветљано правило).

б) Ако се лик креће од ока морамо кончаницу да удаљимо од објектива (т.ј. да је приближимо окулару) за дужину Q .

Напомене.

Брзина светлости је око 300.000 километара у једној секунди.

Главни светлосни извор је сунце, које је усијано. Због велике даљине сунца сматрају се сунчеви зраци паралелни.

Тела су провидна, прозрачна и непровидна у погледу упијања светлосних зракова.

Кад нема светлости предмете не можемо видети; зато: када недостаје сунце онда правимо вештачку светлост. Ни једна вештачка светлост не може надјачати сунчеву!

Светлосни зраци простиру се праволинијски док су у једној средини, чим је промене они се преламају, или расипају, односно упијају т.ј. одбијају.

А Б.

Нешто о непокретним државним добрима.

У економској науци водила се жучна полемика о питању, да ли држава треба да има својих непокретних добара.

Ако се осврнемо на историски развој државе као најважније и најинтересартније људске заједнице, видећемо, да је све до скорих времена — готово, до првих почетака капиталистичке привреде, — чији се знаци и ако не осетно јављају још у 16 веку, — велики број својих потреба држава подмиривала од прихода са непокретних добара. Неоспорно је дакле, да су непокретна добра имала огромну и пресудну важност у историји привреде и да су претстављала главни извор богатства и моћи све до периода рационализације и индустријализације привреде у капиталистичкој епохи. Чак и у тежњи физиократа, да омрзнуто име порезамене једном интелигентном конструкцијом сасопствености¹ државе са појединцима, на њиховим приватним добрима — видимо поред револта према меркантилизму и тежњу за поновном афирмацијом непокретности, као основног извора богатства. И збиља, док је држава још била у своме доста примитивном еволуционом стадију приходи од непокретности још су могли подмиривати њене потребе. Како је то недавно било кад је Турска царевина убирала од својих поданика „десетак“ у натури!

Али динамика савременог живота наметнула је држави културне, социјалне и привредне функције поред војних. Таква држава са милионским армијама, са целом војском административног особља захтева фантастичне цифре прихода. Пред тим чињеничним стањем сасвим је разумљиво да су приходи од некретнина незнатни — и да је у економској науци превладало мишљење, да начелно држава не треба да има непокретних добара — сем угледних.

Овај кратак и доста оскудан историјски преглед послужио ми је, да би се могао осврнути специјално на наше прилике. Код нас држава има четири врсте добара.

а) Угледна добра као што су Карађорђево, Обилићево и т. д.

б) Пољопривредна добра која имају карактер предузећа „Беље“, „Тополовац“

¹ Физиократи су овом виртуелном конструкцијом хтели да објасне да ниједна класа не плаћа порез. Једна утврђена квота од чистог приноса са земљишта (circa 30%) припадало би држави не као порез или намет једној или свима класама — него као део који се даје сопственику — држави. Према Шарл Жиду — Историја економских доктрина.

- в) Мале честице разбацане по целој државној територији
г) зграде.

Потреба првих је несумњива и ван дискусије. Што се тиче питања да ли држава треба да има властитих пољопривредних предузећа, то је питање изгледа начелно, решено као што смо горе навели — негативно. Наводили су се многи разлози против ове државне подумљивости: бирократизирање, недостатак личног интереса, спутавање активности појединаца, фаворизирање ових предузећа од стране државе пореским олакшицама а тиме слабљење моћи приватних предузећа за конкуренцију на тржишту и т. д. — Па ипак од много ових приговора остао је незнатан број. Модерна државна пољопривредна предузећа н. пр. у Совјетској Русији „Совхози“ показала су врло добре резултате још у почетку свог постојања. Ако констатујемо још факат, да и модерна капиталистичка држава неминовно тежи социјализацији извесних важних индустријских предузећа и преузимању у своје руке н. пр. ратне индустрије, индустрије челика, угља, алуминијума, онда је несумњиво да није далеко час када ће се оно начелно становиште у економској науци о ангажовању државе у пољопривредној производњи из основа ревидирати. Поред тежња појединих држава за аутархијом — Италија, Немачка, ми; видимо још у Енглеској покушаје, да се вишак незапосленог радништва насели у областима подесним за пољопривредну производњу. Уз огромне материјалне жртве оснива се мали број индивидуалних газдинства оспособљених за животарење а уз то не водећи рачуна о психолошким диспозицијама тог радништва избаченог из варошког производног механизма. Сама нам логика минулих догађаја наговештава, да се налазимо у предвечерју једне нове активности државе у пољопривреди.

И поред огромних материјалних жртава државе, досадашњи веома слаби резултати колонизације индустриског радништва на пољопривредним добрима императивно намећу потребу организовања државних предузећа у пољопривреди. Рационализацијом и механизацијом пољопривредне производње и самим бившим незапосленим радницима — наученим на скупни — варошки живот биће несразмерно лакше саживити се са новим радом.

Потпуно је тачно, да је веома важна противмера коју

би могле истаћи у одбрану индустријске земље од све веће индустријализације аграрних држава.

Данас је скоро потпуно јасно да нема озбиљних разлога, да се држава реши једног тако важног предузећа као што је „Беље“. Извесна рационализација управе и производње, смешљена примена нових научних метода, кидање бирократског формализма уз *озбиљан и стваран надзор* удвостручила би приходе. Разуме се да је при томе најважнија идејна блискост и свестрана слободна и вољна подузимљивост свих који учествују у раду.

Трећа врста непокр. држ. добара — *мале честиие* — су нужно зло и потпуно је корисно и умесно што се исте отуђују. Тиме се смањују административни трошкови околне евиденције и одржавања.

Питање зграда које су државна својина од велике је важности за модерну државу. Специјално код нас држава има несразмерно мали број зграда за смештај државних надлештава. Можемо констатовати, да се за минули послератни период лутало. Без икаквог система и плана приступало се понегде изградњи неких надлештава. У место да држава по једном планском систему делимично из редовних буџетских кредита, делимично из зајмова од Државних новчаних завода, чији би се анuitети отплаћивали сумама предвиђеним за исплату кирија — приступ, планској изградњи и куповању зграда потребних за надлештва, ми смо сведоци апсолутно дезорганизованог и нерационалног газдовања. Буџетски издаци за кирије су замашни, али за сада нема никаквог изгледа, да би се могло очекивати њихово смањење. — Овом прилично хаотичном стању доприноси у многоме околност што је дужност старања по овим предметима разбацана на све стране. Нема потребне концентрације нити прегледности свих потреба па према томе и објективне оцене нужности делања на извесном месту и у извесном времену. Овај крупни проблем сам се намеће већ дуги низ година вечито забациван, вечито нерешен.

Са социјалног гледишта колико је то важан проблем није нужно много доказивати. Веома је интересантно и веома тачно, да би исход једне статистике, — која би имала да утврди колико хигијенским условима одговарају зграде у којима су смештена државна надлештва, — био негативан.

Али оно што је заиста тачно у тврђењу противника јачег

ангажовања државе у домене пољовривредне производње, то је недостатак јачег интересовања државних службеника за успех предузећа и свесрдног саживљавања са предузећем — а зато би требао нови дух, нове концепције, нови идејни потстреци и дефинитивно признање „рада“ као извора интегралног благостања људске заједнице.

Геом. Дим. Милачић:

Неколико речи о „Гласнику“

Несумњиво један између првих пријатеља геометарског сталеза, Ing. Миодраг Х. Видојковић¹ покренуо је питање преуређења нашег часописа. Циљ и намере у сваком случају вредне су напора. Треба знати колико је велики и користан један добро уређен стручни лист, на безгранично поље рада једне гране техничке науке, на њеном усавршавању, на њеном практичном примењивању. Истина, данас већином стручни часописи више упућују на примену, практичног искоришћавања, на праксу но на идејну страну дотичне науке. Па ипак и у најстручнијим и у мање стручним листовима има места идејама и то великим идејама, испитивању и сазнању последње истине, последњег научног резултата. Без сумње, за овакво деловање потребне су стручне величине, величине, који ће у научном и практичном раду деловати на њеном усавршавању, на њеној идејној примени, на подизање технике, на њену организацију и рационализацију. Издићи се на врхунац једне гране техничке науке није ни лака ни проста ствар, потребне су огромне материјалне жртве и морални напори, поред индивидуалне воље и способност сваког појединца, да заузме положај признате стручне величине. Све ово чини да скоро ни у једном сталезу нема их сувише много, а ово се специјално може применити на геодетску струку, којој је остао, и коју чекају огромни послови деловања у практичном смеру, у смислу практичне примена, организације и рационализације свих врста послова које су тек у повоју. Познато је да су и пре и после уједињења геодетски радови код нас у огромном застоју. Након уједињења, можда више него и у једној другој техничкој грани

¹) Ing. М. Х. Видојковић год. 1927 био је уредник „Гласника“